

Isabel Segura
Historiadora
isabelsegura@yahoo.es

Feminal i Carme Karr

Que difícil és triar-ne només una. Sí, certament ho és. Tot just rebo la invitació a escriure sobre l'obra i el personatge que més m'ha influenciat i recordo la frase, —no sé ben bé de qui és; Julia Kristeva, potser?— «un llibre està fet de molts altres llibres». Doncs bé, un d'aquests personatges és Carme Karr, escriptora, agitadora cultural i política, feminista i moltes coses més. L'atracció vers Carme Karr, ve mediatitzada per una de les seves obres de més llarga durada. Em refereixo a la revista *Feminal*, que ella va dirigir amb continuïtat, des de 1907 fins a 1917, publicada com a suplement de *La Il·lustració Catalana*, i amb una breu represa el 1925, com a portaveu de l'associació Acció Femenina.

Amb *Feminal*, va aparèixer una nova estètica i una nova ètica en les revistes de dones. Dit d'una altra manera, Carme Karr, per formular la seva ètica, ho va fer a través d'una estètica, la de la modernitat. I tot amb dos objectius: la defensa del dret de les dones a l'educació i a la professionalització. Sobre l'aposta per aquesta darrera qüestió, *Feminal* va reivindicar l'accés de les dones a totes les professions, trencant els prejudicis que les condemnava a reduïts àmbits de treball. Alhora, denuncià les deplorables condicions laborals en què vivien immerses amplis sectors de dones, especialment aquelles que treballaven a domicili.

En la breu segona etapa de *Feminal* —només se'n coneixen dos exemplars—, la defensa dels drets civils i polítics per a les dones es convertí en el seu eix programàtic. La dictadura de Primo de Rivera havia reconegut l'accés de les dones solteres i de les vídu-

es amb pàtria potestat als càrrecs polítics, i des de *Feminal* es reivindicà els drets polítics per a totes les dones sense restriccions.

Carme Karr, per fer possible el seu projecte, es dotà d'un equip de corresponsals competents a França —Violette Bouyer, escriptora— i a Anglaterra —Rochel Challice, membre del Lyceum Club de Londres i traductora. En les seves cròniques, donaven una informació fidel del fort i vistós moviment sufragista, centrat en aquell moment en la reivindicació de drets polítics per a les dones, especialment el dret de vot. I, pel que fa a les col·laboradores del país, trià dones de gran prestigi —Caterina Albert, Dolors Monserdà, Palmira Ventós, Narcisa Freixa, Carmen de Burgos Seguí...— alhora que va obrir les seves pàgines a dones més joves, que encara no eren tan reconegudes, com la pintora Laura Albéniz i la poeta Clementina Arderiu.

Però com dèiem, la modernitat de Karr i *Feminal* no només ve donada pels plantejaments de les seves col·laboradores, per la seva ètica. També és una qüestió estètica. I aquí, la imatge de *Feminal* hi juga un paper protagonista. Les seves pàgines eren il·lustrades amb dibuixos, gravats, pintures —com mostra la col·laboració de Lluïsa Vidal, la primera dona que es professionalitzà en la pintura a Catalunya, o els primers passos de Lola Anglada— però sobretot, amb fotografies, un invent relativament recent. Feia 50 anys que s'havia inventat la fotografia i pocs, molts pocs anys, que aquesta podria reproduir-se en els mitjans de comunicació escrits amb grans tiratges. La utilització de dues tintes produïa, a més a més, un atractiu efecte color. Així doncs, podem dir que Carme Karr,

Amb *Feminal*, Carme Karr va fer una revista configurada com a mitjà de comunicació de masses des de la qual informar, conformar i legitimar la dona moderna

quan es posà a fer una revista configurada com a mitjà de comunicació de masses des de la qual informar, conformar i legitimar la dona moderna, ho va fer amb gran audàcia i ambició per tal de comptar amb tots els recursos tècnics i humans.

A Carme Karr, a *Feminal*, hi torno periòdicament. Fa només vint minuts la consultava per buscar informació sobre una artista, Emília Coranty, que havia rebut premis a diverses exposicions internacionals, entre d'altres, la de Barcelona de 1888 i la de Chicago de 1893. I, com gairebé sempre, *Feminal* és una font de documentació inesgotable.

Rellegeixo *Feminal* i Carme Karr i la relectura m'esperona i m'inquieta. M'esperona per la complexitat dels seus discursos, per la varietat dels seus registres temàtics i estètics. M'inquieta perquè no la puc capir en la seva diversitat. *Feminal* i Carme Karr com a ideòloga del projecte té tants matisos que quan creus abastar-la i li has col·locat l'etiqueta —sempre reductora però pràctica— per haver arribat a algun port, en rellegir-la has de tornar a sortir de port i enfrontar-te, de bell nou, amb tot el que va dir, va escriure i va fer. D'aquí que *Feminal* i Carme Karr, siguin clàssiques del pensament català. ◀

Carme Karr
(Barcelona, 1865-1943)

Nascuda en el si d'una família acomodada, Carme Karr ho tenia tot per acabar adoptant la posició submissa i servicial de les dones benestants. Però lluny de prendre aquesta actitud, Karr cultiva un pensament propi que l'allunya de les seves companyes de classe. Perquè a més de periodista, escriptora, musicòloga i publicista, Karr és una feminista des del moment que esmena el paper social subaltern de les dones bastint les bases d'una nova identitat femenina, la de la dona lliure. I ho defensa a través de les pàgines de *Feminal*, dels seus articles i la seva literatura, però també a través de l'acció cívica, amb l'impuls de diferents entitats, com la residència de professores i estudiantes La Llar (1913), el Comitè Femení Pacifista de Catalunya (1915) o l'associació Acció Femenina (1921). Una dona d'idees i d'acció que esdevé un dels principals referents del feminisme català.

Feminal
(1907-1917/1925)

Fins el naixement de *Feminal* com un suplement mensual de *La Il·lustració Catalana*, el discurs envers la dona es movia entre les posicions paternalistes del catalanisme conservador i l'hostilitat que el feminisme —especialment el sufragista— rebia del discurs «progressista» hegemònic. De protegir les treballadores per motius humanitaris, tal com dicta la moral cristiana, a considerar les feministes enemigues de classe en entendre que divideixen el proletariat. Però *Feminal* parteix d'una altra perspectiva, esdevenint l'altaveu de la igualtat de drets entre sexes. I això passa per dotar a les dones de les eines necessàries per tal que puguin accedir al món laboral amb les mateixes condicions que els homes. La lluita per l'emancipació de les dones. Per això *Feminal* és la primera revista feminista de Catalunya.